Europos Parlamentas
2024-2029

Užsienio reikalų komitetas

2025/2110(INI)

11.11.2025

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl ES plėtros strategijos
(2025/2110(INI))

Užsienio reikalų komitetas

Pranešėjas: Petras Auštrevičius

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 10

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl ES plėtros strategijos
(2025/2110(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutartį (ES sutartis), ypač į jos 49 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV),

– atsižvelgdamas į 2022 m. birželio 23–24 d., 2023 m. birželio 29–30 d., 2023 m. spalio 26–27 d., 2023 m. gruodžio 14–15 d., 2024 m. birželio 27 d. ir 2024 m. gruodžio 27 d. Europos Vadovų Tarybos išvadas ir 1993 m. birželio 21–22 d. Europos Vadovų Tarybai pirmininkavusios valstybės narės išvadas, dar vadinamas Kopenhagos kriterijais,

– atsižvelgdamas į savo 2023 m. gruodžio 13 d. rezoliuciją „Kopenhagos kriterijų 30-metis – tolesnio postūmio ES plėtros politikai suteikimas“[1],

– atsižvelgdamas į ES asociacijos susitarimus su Albanija[2], Bosnija ir Hercegovina[3], Sakartvelu[4], Kosovu[5], Moldovos Respublika[6] (toliau – Moldova), Juodkalnija[7], Šiaurės Makedonija[8], Serbija[9], Turkija[10] ir Ukraina[11],

– atsižvelgdamas į 2025 m. lapkričio 4 d. Komisijos komunikatą „2025 m. komunikatas dėl ES plėtros politikos“ (COM(2025)0690) ir ankstesnius metinius komunikatus ta tema,

– atsižvelgdamas į savo rezoliucijas dėl 2023 ir 2024 m. Komisijos ataskaitų dėl Kosovo[12], Serbijos[13], Albanijos[14], Bosnijos ir Hercegovinos[15], Šiaurės Makedonijos[16],

[1] OL C, C/2024/4173, 2024 8 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4173/oj.
[2] OL L 107, 2009 4 28, p. 166, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2009/332/oj.
[3] OL L 164, 2015 6 30, p. 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2015/997/oj.
[4] OL L 261, 2014 8 30, p. 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/494/oj.
[5] OL L 71, 2016 3 16, p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2016/342/oj.
[6] OL L 260, 2014 8 30, p. 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/492/oj.
[7] OL L 108, 2010 4 29, p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2010/224/oj.
[8] OL L 84, p. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2004/239(2)/oj.
[9] OL L 278, 2013 10 18, p. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2013/490/oj.
[10] OL L 361, 1977 12 31, p. 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/1964/732/oj.
[11] OL L 161, 2014 5 29, p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/295/oj.
[12] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0094.
[13] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0093.
[14] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0155.
[15] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0156.
[16] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0157.

Juodkalnijos[17], Ukrainos[18], Moldovos[19], Sakartvelo[20] ir Turkijos[21],

– atsižvelgdamas į 2024 m. vasario 29 d. savo rezoliuciją dėl ES integracijos stiprinimo atsižvelgiant į būsimą plėtrą[22],

– atsižvelgdamas į 2024 m. kovo 20 d. Komisijos komunikatą dėl plėtrai pasirengti skirtų reformų ir politikos peržiūrų (COM(2024)0146),

– atsižvelgdamas į 2022 m. lapkričio 23 d. rekomendaciją Tarybai, Komisijai ir Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai dėl naujos ES plėtros strategijos[23],

– atsižvelgdamas į 2021 m. rugsėjo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III)[24],

– atsižvelgdamas į 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1449, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė[25],

– atsižvelgdamas į 2024 m. vasario 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/792, kuriuo nustatoma Ukrainos priemonė[26],

– atsižvelgdamas į 2025 m. kovo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2025/535, kuriuo nustatoma Moldovos Respublikos reformų ir ekonomikos augimo priemonė[27],

– atsižvelgdamas į 2003 m. birželio 19–20 d. Salonikuose vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime pateiktas pirmininkavusios valstybės narės išvadas,

– atsižvelgdamas į 2018 m. gegužės 17 d. Sofijoje, 2020 m. gegužės 6 d. Zagrebe, 2021 m. spalio 6 d. Brdo pri Kranju, 2022 m. gruodžio 6 d. Tiranoje, 2023 m. gruodžio 13 d. Briuselyje ir 2024 m. gruodžio 18 d. Briuselyje vykusių ES ir Vakarų Balkanų aukščiausiojo lygio susitikimų deklaracijas,

– atsižvelgdamas į 2014 m. rugpjūčio 28 d. pradėtą Berlyno procesą,

– atsižvelgdamas į 2009 m. gegužės 7 d. Prahoje, 2011 m. rugsėjo 29–30 d. Varšuvoje, 2013 m rugsėjo 28–29 d. Vilniuje, 2015 m. gegužės 21–22 d. Rygoje, 2017 m. lapkričio 24 d. Briuselyje ir 2021 m. gruodžio 15 d. Briuselyje vykusiuose Rytų partnerystės

[17] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0130.
[18] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0175.
[19] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0131.
[20] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0158.
[21] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0092.
[22] OL C, C/2024/6746, 2024 11 26, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6746/oj.
[23] OL C 167, 2023 5 11, p. 105.
[24] OL L 330, 2021 9 20, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[25] OL L, 2024/1449, 2024 5 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.
[26] OL L, 2024/792, 2024 2 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/792/oj.
[27] OL L, 2025/535, 2025 3 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2025/535/oj.

aukščiausiojo lygio susitikimuose priimtas bendras deklaracijas,

– atsižvelgdamas į savo 2020 m. birželio 19 d. rekomendaciją Tarybai, Komisijai ir Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai dėl Rytų partnerystės, rengiantis 2020 m. birželio mėn. aukščiausiojo lygio susitikimui[28],

– atsižvelgdamas į savo 2025 m. spalio 22 d. rezoliuciją dėl poliarizacijos ir išaugusių represijų Serbijoje praėjus vieniems metams nuo Novi Sado tragedijos[29],

– atsižvelgdamas į savo 2025 m. vasario 13 d. rezoliuciją dėl toliau blogėjančios politinės padėties Sakartvele[30],

– atsižvelgdamas į 2023 m. lapkričio 29 d. Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai bendrą komunikatą „ES ir Turkijos politinių, ekonominių ir prekybos santykių padėtis“ (JOIN(2023)0050),

– atsižvelgdamas į 2025 m. balandžio 2 d. Europos regionų komiteto nuomonę dėl Komisijos 2024 m. plėtros dokumentų rinkinio. Vakarų Balkanai ir Turkija,

– atsižvelgdamas į 2022 m. sausio 10 d. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 01/2022 „ES parama teisinei valstybei Vakarų Balkanuose: nepaisant pastangų, esminės problemos neišspręstos“,

– atsižvelgdamas į Komisijos 2024 m. ir 2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaitas,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto pranešimą (A10-0000/2025),

A. kadangi pastaraisiais metais kai kuriose šalyse kandidatėse ES plėtros procesas gerokai pasistūmėjo į priekį; kadangi devynios iš dešimties šalių, kurios šiuo metu siekia narystės ES, turi šalies kandidatės statusą, o kai kurioms iš jų šis statusas suteiktas jau prieš daug metų;

B. kadangi plėtra yra viena iš stipriausių ES užsienio politikos ir geopolitinių priemonių ir tebėra pagrindinė ilgalaikio saugumo, taikos, stabilumo ir gerovės Europoje varomoji jėga, grindžiama bendromis demokratinėmis vertybėmis; kadangi plėtra yra istorinė galimybė, teikianti didelės socialinės ir ekonominės, politinės ir saugumo naudos tiek ES, tiek plėtros šalims;

C. kadangi Rusijos plataus masto agresijos karas prieš Ukrainą kelia didelę grėsmę saugumui Europos žemyne ir už jo ribų;

D. kadangi plėtra yra nuopelnais grindžiamas procesas, kuriame negrįžtama pažanga teisinės valstybės, demokratijos ir pagrindinių vertybių srityse tebėra pagrindinis

[28] OL C 362, 2021 9 8, p. 114.
[29] Priimti tekstai, P10_TA(2025)0248.
[30] OL C, C/2025/2251, 2025 4 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2251/oj.

kertinis akmuo;

Geostrateginis plėtros aspektas

1. pakartoja, kad plėtra yra itin strategiškai svarbi Europos Sąjungai tuo metu, kai Rusija vykdo plataus masto agresijos karą prieš Ukrainą ir susiduriama su kitais bendrais geopolitiniais iššūkiais, kuriems įveikti reikia ilgalaikės politinės demokratinės vizijos ir drąsių sprendimų;

2. pakartoja, kad plėtra yra abipusiai naudinga tiek dabartinėms, tiek būsimoms valstybėms narėms; pabrėžia, kad politiniu požiūriu būtina skubiai parodyti ES įsipareigojimą vykdyti plėtros procesą; tvirtina, kad ES plėtra sustiprins Europos saugumą; dar kartą pabrėžia, kad Vakarų Balkanų, Ukrainos ir Moldovos ateitis yra Europos Sąjungoje;

3. pabrėžia, kad stojimas į ES yra pagrindinė demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių laikymosi skatinimo priemonė ir esminis regioninio susitaikymo ir stabilumo skatinimo, atsparumo didinimo ir šalių kandidačių apsaugos nuo piktavališko užsienio šalių kišimosi pagrindas; mano, kad plėtros politikos išsaugojimas ir stiprinimas yra būtinas ES įtakai regione ir už jo ribų, ypač padidėjusio geopolitinio nestabilumo laikais;

Strateginiai ES plėtros prioritetai: nuopelnais grindžiamas procesas ir sąlygos

4. pakartoja savo poziciją, kad stojimas į ES visada turi būti nuopelnais grindžiamas procesas ir kad kiekviena šalis kandidatė turi būti vertinama pagal savo nuopelnus, t. y., ar ji atitinka Kopenhagos kriterijus, užtikrina suderinimą su ES *acquis* ir įvykdo visas papildomas plėtros sistemoje nustatytas sąlygas;

5. pabrėžia, kad plėtros procese daugiausia dėmesio ir toliau turi būti skiriama teisinei valstybei, demokratinėms reformoms, žiniasklaidos laisvei ir pagrindinių teisių, įskaitant mažumų teises, užtikrinimui, o teismų nepriklausomumas, kova su korupcija ir pilietinės visuomenės įtrauktis bei parama jai yra esminės išankstinės pažangos siekiant narystės ES sąlygos, ypač tokiais laikais, kai stiprėja autoritarinės tendencijos;

6. ragina plėtros šalis toliau ryžtingai laiku įgyvendinti būtinas reformas ir daryti apčiuopiamą ir negrįžtamą pažangą, pradedant nuo stojimo į ES proceso pagrindų; primygtinai tvirtina, kad reikia nuolat dėti pastangas visose plėtros šalyse skatinant žiniasklaidos pliuralizmą, ginant žurnalistų teises ir užtikrinant saviraiškos laisvę;

7. pakartoja savo poziciją, kad suderinimas su ES bendra užsienio ir saugumo politika (BUSP) yra esminis šalies kandidatės įsipareigojimo laikytis ES pagrindinių vertybių ir principų ir jos pasirengimo būsimai narystei rodiklis; primygtinai ragina visas šalis kandidates ir potencialias šalis kandidates teikti pirmenybę greitam ir visiškam suderinimui su BUSP ir pakartoja, kad konkreti šalis įstoti gali tik tada, kai ji visiškai suderina savo veiksmus su BUSP, įskaitant ES ribojamąsias priemones; pabrėžia, kad sistemingas nukrypimas nuo BUSP yra pagrindinė kliūtis stojimui į ES; tikisi, kad šalys kandidatės ir potencialios šalys kandidatės taip pat visapusiškai prisiderins prie bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP), įskaitant jos principus, tikslus ir misijas, kaip pagrindinės stojimo proceso sudedamosios dalies;

8. pabrėžia, kad regioninis bendradarbiavimas yra būtina stojimo į ES sąlyga; pabrėžia, kad susitaikymas, lemiantis gerus kaimyninius santykius, yra labai svarbus sėkmingam stojimui į ES; be to, pabrėžia, kad neišspręsti dvišaliai ES ir ES nepriklausančių šalių klausimai turėtų būti sprendžiami dvišaliu pagrindu ir neturėtų būti naudojami kaip svertas siekiant blokuoti šalių kandidačių stojimo procesą;

9. pabrėžia, kad nuopelnais grindžiamas požiūris gali apimti stojimo derybų įšaldymą tuo atveju, jei pablogėtų padėtis pagrindinių vertybių srityje, o derybos gali būti atnaujinamos tik po to, kai bus padaryta didelė pažanga vykdant reformas; pabrėžia, kad šalys, kurių rezultatai demokratinio valdymo srityje yra nepakankami, turi patirti pasekmes, siekiant užtikrinti, kad stojimo procesas ir toliau būtų iš tiesų grindžiamas nuopelnais; pakartoja, kad ES turi aktyviai remti demokratinius ramsčius šalyse kandidatėse, kad sustiprintų stabilumą ir reformų tempą; ragina Komisiją įsteigti stebėsenos grupę, kuri atidžiai stebėtų padėtį šalyse kandidatėse, kurios regresuoja pagrindinių vertybių srityje;

Veiksmingo išsiplėtusios Sąjungos veikimo užtikrinimas

10. mano, kad tam, kad būtų užtikrintas veiksmingas išsiplėtusios Sąjungos veikimas, pasirengimo plėtrai procesas turėtų vykti lygiagrečiai tiek ES, tiek plėtros šalyse;

11. pakartoja savo raginimą ES institucijoms ir valstybėms narėms imtis būtinų reformų siekiant užtikrinti, kad dėl tokių reformų nebuvimo nebūtų vilkinamas naujų valstybių narių stojimas;

12. pakartoja savo raginimą stiprinti ES gebėjimą veikti nustatant balsavimą kvalifikuota balsų dauguma su stojimo procesu susijusiose srityse, visų pirma panaikinant vienbalsio balsavimo reikalavimą tarpiniuose plėtros proceso etapuose priimant sprendimus dėl stojimo derybų proceso pradžios, taip pat atidarant ir uždarant atskiras derybų skyrių grupes ir skyrius; apgailestauja, kad pernelyg dažnas vienbalsio balsavimo principo taikymas tarpiniuose plėtros proceso etapuose ne kartą sulėtino ES plėtrą; primena, kad pagal ES sutarties 49 straipsnį leidžiama pereiti prie balsavimo kvalifikuota dauguma ir tam Sutarties keisti nereikia;

13. mano, kad būtina peržiūrėti ES sektorių politiką siekiant įvertinti, kaip prisitaikyti prie naujų valstybių narių ir užtikrinti veiksmingą išsiplėtusios Sąjungos veikimą;

14. pripažįsta, kad šalims kandidatėms, kurios daro didelę pažangą vykdydamos su ES susijusias reformas, svarbu plačiai taikyti laipsnišką integraciją į ES bendrą politiką, pvz., bendrąją rinką; pabrėžia, kad, nors laipsniška šalių kandidačių integracija gali padėti joms įgyvendinti ES *acquis* ir taip užtikrinti sklandesnį perėjimą prie narystės ES, ji negali pakeisti visateisės narystės ES;

15. pakartoja savo siūlymą plėtros procesą remti ankstyvu šalių kandidačių įtraukimu į ES institucijų veiklą, pvz., suteikiant stebėtojo statusą atitinkamose įstaigose ir institucijose, įskaitant Parlamentą;

Parama ES šalims kandidatėms siekti narystės ES;

16. pabrėžia, kad ES turėtų ne tik nustatyti atskirus reformų tikslus, veiksmų planus ir

tarpinius terminus kiekvienai narystės siekiančiai šaliai, bet ir nustatyti aiškius ir nuspėjamus labiausiai narystės siekiančių šalių kandidačių stojimo terminus, kad nebūtų prarandamas pagreitis ir pasitikėjimas; mano, kad ES plėtra turėtų įvykti iš karto, kai tik atitinkamose šalyse kandidatėse įvykdomos visos stojimo sąlygos;

17. mano, kad pasirengimo narystei finansinė parama, įskaitant Vakarų Balkanų, Ukrainos ir Moldovos priemones, yra labai svarbi siekiant užtikrinti, kad plėtros šalys gautų struktūrinę finansinę paramą institucinei ir ekonominei pertvarkai vykdyti; pabrėžia, kad teikiant bet kokią ES finansinę paramą turi būti laikomasi pasirengimo narystei paramos sąlygų, be kita ko, susijusių su teisinės valstybės principu, ir jos turi būti išlaikomos, kad būtų apsaugoti ES ir abiejų šalių piliečių finansiniai interesai;

18. pabrėžia, kad svarbu šalis kandidates įtraukti į vykdomus ir būsimus ES projektus, susijusius su ES jungtimis, transportu, energetikos infrastruktūra ir kariniu mobilumu, kad būtų sustiprintas Europos saugumas sudėtingoje geopolitinėje aplinkoje;

19. pakartoja savo raginimus Tarybai, Komisijai ir Europos išorės veiksmų tarnybai stiprinti iniciatyvios ir strateginės komunikacijos pastangas, susijusias su apčiuopiama narystės ES nauda plėtros šalyse ir valstybėse narėse, rengiant specialiai pritaikytas, faktais pagrįstas komunikacijos strategijas, o ne pasikliaujant bendro pobūdžio komunikacijos kampanijomis; atsižvelgdamas į tai, pabrėžia itin svarbų jaunimo vaidmenį, nes jaunimo judėjimai ne kartą įrodė, kad jie yra labai svarbūs prisidedant prie demokratinio aktyvumo šalyse kandidatėse; be to, pakartoja savo raginimą Komisijai užtikrinti visapusišką ES paramos ir investicijų šalyse kandidatėse matomumą ir visuomenės informuotumą apie jas, be kita ko, kai jos nukreipiamos per tarptautines organizacijas;

20. ragina ES institucijas ir valstybes nares visapusiškai dalyvauti toliau stiprinant reformų procesus šalyse kandidatėse, visų pirma gerinant jų administracinius gebėjimus pasitelkiant tikslines gebėjimų stiprinimo programas; atkreipia dėmesį į porinių projektų sėkmę perduodant sektorių ekspertines žinias ir pabrėžia, kad reikia remtis šia teigiama patirtimi;

21. pakartoja, kad yra pasirengęs stiprinti reguliarų ir skaidrų dialogą ir bendradarbiavimą su šalių kandidačių ir potencialių šalių kandidačių nacionaliniais parlamentais, visapusiškai pasinaudojant esamomis Parlamento paramos demokratijai priemonėmis ir iniciatyvomis ir skatinant didesnę stojimo į ES proceso ir juo susijusių reformų parlamentinę priežiūrą;

22. yra susirūpinęs dėl didelio masto ir piktavališkų dezinformacijos kampanijų, kurias jau daugelį metų nuolat vykdo Rusija ir kurių intensyvumas padidėjo nuo tada, kai ji pradėjo agresijos karą prieš Ukrainą; pabrėžia, kad reikia nuolat remti visas plėtros šalis, susiduriančias su dideliu išorės kišimusi į jų konvergencijos su ES procesą, ir glaudžiai su jomis bendradarbiauti; pabrėžia, kad svarbu įvertinti ir pagerinti ES priemonių, skirtų padėti šalims kandidatėms kovoti su užsienio vykdomu manipuliavimu informacija ir kišimusi (FIMI), veiksmingumą; palankiai vertina Komisijos ketinimą išplėsti siūlomą Europos demokratijos skydą, kad jis apimtų ir narystės siekiančias šalis, taip sustiprinant jų gebėjimą reaguoti į tokias grėsmes kaip FIMI ir dezinformacijos kampanijos;

°

° °

23. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams ir plėtros šalių vyriausybėms ir parlamentams.

AIŠKINAMOJI DALIS

Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir tebesitęsiantys dideli geopolitiniai pokyčiai paskatino naują plėtros proceso dinamiką. Ukrainai, Sakartvelui ir Moldovai suteikus šalies kandidatės statusą, dabar į stojimo į ES kelią yra įžengusios dešimt šalių. Žvelgiant iš ES perspektyvos, plėtra yra geostrateginė investicija į taiką, saugumą, stabilumą ir gerovę. Nors atskirų šalių kandidačių lūkesčiai ir pažanga skiriasi, jos visos yra vertinamos remiantis sąžiningomis ir griežtomis sąlygomis, nuopelnų principu ir grįžtamumu.

Šiame pranešime įvertinamas dabartinės ES politinės pozicijos dėl plėtros ir Komisijos taikomos metodikos tinkamumas ir aktualumas, įvertinant bendrą pasirengimo stojimui ir derybų pažangą, siekiant paskatinti negrįžtamas reformas. Jis grindžiamas ankstesniu AFET komiteto šiuo klausimu atliktu darbu, įskaitant metines šalių plėtros ataskaitas ir rekomendacijas.